

ต้งก

พืชวงศ์กก (ชื่อวิทยาศาสตร์: Cyperaceae; อังกฤษ: Sedge) เป็นไม้ล้มลุก มีประมาณ 4,000 ชนิด แพร่พันธุ์กระจายทั่วโลก ชอบที่ชื้นแฉะ ขึ้นในที่ระดับต่ำตามหนอง บึง ทางระบายคันคูน้ำและโคลนเลน ใน 46 ประเทศจัดพืชวงศ์กกเป็นวัชพืช มีหลายชนิดใช้เป็นอาหารเช่น *Eleocharis toberosa* และ *Scirpus toberosus* และหลายชนิดนำมาทำเครื่องจักสานได้อย่าง เสื่อ กระจาด กระจ้า หมวก เช่นกกชนิด *Scirpus mucronatus*, *Lepironia mucronata*, *Carex brizoides* เป็นต้น

กกมีรูปร่างลักษณะและนิเวศวิทยาเหมือนหญ้ามาก มีลักษณะที่แตกต่างจากหญ้าคือ กกมักมีลำต้นตัน และเป็นสามเหลี่ยมหรือสามมุม บางชนิดมีผนังกันแบ่งเป็นห้องๆ มีกาบใบอยู่ชิดกันมาก และที่สำคัญคือ เกือบไม่มีลิ้นใบบางชนิดไม่มีเลย ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งของกกคือ ดอกแต่ละดอกจะมีกาบช่อย่อย ห่อหุ้มหรือรองรับเพียงอันเดียว กกมีไหลเลื้อยไปได้ดินและจากไหลก็จะแตกเป็นลำต้นที่ตัน โผล่พ้นขึ้นมาเหนือดิน และเมื่อผ่าลำต้นดูตามขวาง จะมีลักษณะเป็นสามเหลี่ยมหรือสามมุมตั้งได้กล่าวมาแล้ว ลำต้นกกจะไม่แตกกิ่งเหมือนพืชชนิดอื่น ใบของกกเหมือนกับใบของหญ้า แต่จะเรียงตัวอัดกันแน่นเป็นสามมุมหรือสามตำแหน่ง รอบโคนต้นและมีกาบห่อหุ้มลำต้นและไม่มีลิ้นใบ

ช่อดอกกกจะเกิดที่ปลายลำต้นเป็นหลายแบบ เช่น ช่อแยกแขนง, ช่อซี่ร่ม หรือ ช่อเชิงลด และมีดอกขนาดเล็กเป็นทั้งดอกที่สมบูรณ์และไม่สมบูรณ์เพศ โดยมีดอกรวมเรียกว่าช่อดอกย่อย ซึ่งประกอบด้วยดอกย่อยหนึ่งหรือหลายดอก แต่ละดอกมีรี้วประดับรองรับ ส่วนกลีบดอกนั้นไม่มีหรืออาจมีแต่เปลี่ยนรูปร่างไปเป็นเกสรตัวผู้หรือตัวเมีย ในดอกกกจะมีเกสรเพศผู้แยกกันอยู่ ส่วนเกสรเพศเมียจะมีก้านแยกเป็นสอง-สามแฉกหรือบางครั้งแยกเป็นสอง-สามเส้น และมีรังไข่อยู่เหนือกลีบดอก ภายในมีห้องเดียวและมีหนึ่งเมล็ด

พื้นที่ปลูก

พื้นที่ชุ่มน้ำ (อังกฤษ:Wetland) หมายถึงลักษณะทางภูมิประเทศที่มีรูปแบบเป็น พื้นที่ลุ่ม พื้นที่ราบลุ่ม พื้นที่ลุ่มชื้นแฉะ พื้นที่ฉ่ำน้ำ มีน้ำท่วม มีน้ำขัง พื้นที่พรุ พื้นที่แหล่งน้ำ ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่มีน้ำขังหรือท่วมอยู่ถาวรและชั่วคราว ทั้งที่เป็นแหล่งน้ำนิ่งและน้ำทั้งที่เป็นน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม รวมไปถึงพื้นที่ชายฝั่งทะเล และพื้นที่ของทะเล ในบริเวณซึ่งเมื่อน้ำลดลงต่ำสุดมีความลึกของระดับน้ำไม่เกิน 6 เมตร

คุณประโยชน์

คุณประโยชน์ของพื้นที่ชุ่มน้ำ คือ การเป็นแหล่งน้ำ แหล่งเก็บกักน้ำฝนและน้ำท่า เป็นแหล่งทรัพยากรและผลผลิตธรรมชาติ ที่มนุษย์สามารถเข้าไปเก็บเกี่ยวใช้ประโยชน์ได้ และมีความสำคัญต่อการคมนาคมในท้องถิ่น รวมถึงการเป็นแหล่งรวมสายพันธุ์พืชและสัตว์ อันมีความสำคัญทางนิเวศวิทยา และการอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นแหล่งของผู้ผลิตที่สำคัญในห่วงโซ่อาหาร นอกจากนี้บางแห่งยังมีความสำคัญด้านนันทนาการและการท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น และเป็นแหล่งศึกษาวิจัยทางธรรมชาติวิทยา อีกด้วย

หน้าที่

โดยการอุ้มซับพลังอันรุนแรงของลมและคลื่น พื้นที่ชุ่มน้ำคือตัวปกป้องแผ่นดินที่เชื่อมต่อกับพายุ น้ำท่วมและความเสียหายจากการกระแทกของคลื่น ต้นไม้ในพื้นที่ชุ่มน้ำช่วยกรองมลพิษและสิ่งสกปรกที่มากับน้ำที่ลุ่มชื้นและน้ำจืดส่วนใหญ่จะอยู่ในบริเวณที่ราบน้ำท่วมของแม่น้ำ พื้นที่ชุ่มน้ำที่อยู่ระหว่างบริเวณน้ำขึ้นน้ำลงเป็นตัวอย่งที่ดีที่สุดที่แสดงให้เห็นการแพร่กระจาย (invasion) การปรับตัว (modification) และการทดแทน (succession) ของพืชพรรณในพื้นที่ กระบวนการแพร่กระจายและการทดแทนได้แก่การเจริญงอกงามของหญ้าทะเล พืชเหล่านี้ช่วยดักตะกอนและเพิ่มอัตราการตกตะกอน ตะกอนที่ถูกจับไว้จะเพิ่มกลายเป็นที่เลนราบสิ่งมีชีวิตในเลนเริ่มตั้งตัวและกระตุ้นให้เกิดสิ่งมีชีวิตรูปแบบอื่นมากขึ้นทำให้องค์ประกอบอินทรีย์ของดิน

วัสดุที่ต้องเตรียม

1. ต้นกก โดยเฉลี่ยความสูงของต้นประมาณ 120-150 ซม. ขึ้นไป หรือมีลำต้นใบแก่
2. นำมาผ่าครึ่งเป็นริ้วเล็กๆ
3. นำต้นกกไปตามแดดให้แห้งประมาณ 2-3 วัน จะได้ต้นกกคุณภาพ

วิธีการย้อมสีกก

1. ต้มน้ำให้ร้อนและผสมสีลงไป
2. นำต้นกกที่เตรียมเอามาลงต้มให้สีเข้ากับเนื้อกก
3. เอาขึ้นมาตากให้แห้ง
4. ตากให้แห้งแล้ว(สามารถเอามาทอได้)

ขั้นตอนการทำ

1. นำกกหรือไหลมากรีดออกเป็นเส้นไปตากแดดประมาณ 1 อาทิตย์
2. เมื่อแห้งแล้วนำมาย้อมสีตามต้องการ โดยสีที่ย้อมเป็นสีเคมีอย่างดี ส่วนมากจะย้อม สีน้ำตาลและสีขาวย สีแดง สีน้ำเงิน
3. นำเชือกไนลอนหรือเชือกเอ็นซึ่งที่โสมทอเสื่อให้เป็นเส้นตามโสมและพื้
4. นำกกหรือไหลสอดเข้ากับไม้สอดเพื่อที่จะสอดเข้ากับโสมทอเสื่อ
5. เมื่อสอดกกหรือไหลเข้าไปแล้วผลักพื้เข้าหาตัวเองให้กกหรือไหลแน่นติดกัน เป็นลายต่าง ๆ
6. ลายที่ทอเป็นประจำและเป็นที่ยอมรับคือ ลายมัดหมี่ ลายธรรมดา ลายกระจับ
7. จากนั้นก็นำเสื่อที่ทอแล้วมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น หมอน อาสนะ หนอนทอพื้ (หมอนข้าง) เสื่อพับ ที่รองแก้ว หมอนสามเหลี่ยม ฯลฯ

วิธีการทอเสื่อ

เลือกขนาดของพื้ให้ได้ขนาดตามที่ต้องการ นำพื้ไปตั้งในโงที่จะทอแล้วตั้งให้ไ้ระดับ ระยะห่างจากเหล็กตั้งเสื่อประมาณ 2 ฟุต นำเชือกไนลอนมาซึ่งจามริมพื้ซี่แรก จะเริ่มจากด้านซ้าย หรือขวาก่อนก็ได้ แล้วแต่ถนัด การซึ่งเชือกใช้คน 2 คน คนหนึ่งนั่งอยู่ที่หัวเสื่อคอยมัดเชือกที่ซึ่งให้ตั้ง และแน่น อีกคนนั่งอยู่ตีนเสื่อคอยสอดเชือกเข้ากับเหล็กตั้งเสื่อ ใช้เชือกสอดเข้าไปในรูพื้ที่เจาะไว้ เป็นสองแถว แล้วดึงปลายเชือกไปเกาะติดกับตะปูที่เราตอกงอไว้ติดกับไม้อีกท่อนหนึ่ง แล้วยึดกันให้แน่น เชือกดึงให้ยาวตามความยาวของเสื่อพรมนำใส่กกที่จะทอ

ในการทอเสื้อจะใช้คน 2 คน คนแรกเป็นคนทอ อีกคนหนึ่งเป็นคนคอยสอดเส้นกนก กนกที่นำมาทอจะใส่ถุงพลาสติกเพื่อให้กนกนิ่มและทอได้แน่น การทอคนทอจะต้องคว่ำพืมเพื่อให้มีช่องว่างสำหรับสอดกนก คนสอดจะสอดเส้นกนกโดยแนบส่วนหัวของเส้นกนกกับไม้สอด สอดไปตามช่องระหว่างเชือกที่แยกออกจากกันขณะที่คว่ำพืม พอสอดไปสุดริมเชือกอีกข้างดึงไม้สอดกลับคืนคงเหลือแต่เส้นกนก คนทอก็กระทบพืมเข้าหาตัวแล้วคนทอก็หงายพืม คนสอดก็ใช้ส่วนปลายของเส้นกนกแนบกับไม้สอด สอดกนกเข้าไปอีก คนทอก็กระทบพืมเข้าหาตัวแล้วไพริมเสื้อทางด้านซ้ายมือ การไพริมเสื้อ คือ การใช้ปลายกนกม้วนงอลงแล้วสอดพับเชือกขัดไว้ให้แน่น ต่อไปคว่ำพืม ไพริมเสื้อทางด้านขวามือ ทำเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะได้ขนาดตามที่ต้องการ ในขณะที่ทอหากต้องการให้การทอ่ายยิ่งขึ้นให้ใช้เทียนไขถูกับเส้นเอ็นที่ซึ่งไว้ให้ทั่ว เพื่อที่จะให้เอ็นลื่นไม่ฝืด ตัดริมเสื้อทั้งสองด้านให้เรียบร้อย เสื้อจะมีความสวยงามมากยิ่งขึ้น ใช้มีดตัดเชือกเอ็นทางตีนเสื้อเพื่อให้เสื้อออกจากโหง มัดเอ็นที่ปลายเสื้อ เพื่อเป็นการป้องกันเสื้อรูด นำเสื้อที่ทอเสร็จแล้วผึ่งแดดไว้จนแห้งสนิท จึงพับเก็บไว้จำหน่ายหรือแปรรูปต่อไป

การทอเสื้อที่สวยงามนั้นต้องใช้คามปราณีตและความอดทนสูงเพราะการทอเสื้อต้องใช้ระยะเวลาในการทอมาก จึงจะได้เสื้อที่สวยงามมาก และอีกอย่างหนึ่งก็คือการใช้สีในการใส่สลายลายให้เกิดสีสันที่สวยงามตามใจผู้ทำ